

Omgevingsprogramma Overgangsgebieden

---

participatie- en communicatieaanpak

mrt 2025 – (aangepaste versie 5 juni)

De opgave

Overgangsgebieden rondom overbelaste Natura 2000-gebieden zijn een cruciale bouwsteen in het realiseren van de wettelijke doelen op het gebied van natuur, stikstof, water en klimaat in samenhang met een duurzaam perspectief voor de landbouw. Ze vormen daarmee ook een essentieel onderdeel van de [Aanpak Landelijk Gebied](#) in Brabant.

Overgangsgebieden zijn overwegend agrarische gebieden, grenzend aan Natura 2000-gebieden. Stedelijk gebied ligt buiten deze zone. In het *programma Overgangsgebieden* zal worden aangegeven welke mogelijkheden, maar ook welke beperkingen er nodig zijn om in Natura 2000-gebieden tot herstel van natuur, en van het water- en bodemsysteem te komen. In samenhang met dit programma wordt ook een perspectief geschetst voor de landbouw in deze gebieden. Agrarische ondernemers in overgangsgebieden hebben immers regelingen en ondersteuning nodig om een weloverwogen keuze te maken om te blijven en te innoveren, te verplaatsen of te stoppen.¹

Het gaat hierbij voornamelijk om de 12 stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (die tevens in een [GGA-gebied](#) liggen). Voornamelijk blijven de zogeheten Natte natuurparels buiten het programma Overgangsgebieden.

In een zone van 500 meter rondom de Natura 2000-gebieden ([de attentiezone waterhuishouding](#)) worden aanvullende regels gesteld over onder meer het beperken van nutriënten, gewasbestrijdingsmiddelen en waterpeil. Deze regels worden uiteindelijk vastgelegd in de provinciale *omgevingsverordening*.

De aanvullende regels in de overgangsgebieden gaan in 2030 of 2032 in. We willen de grondeigenaren en –gebruikers in die gebieden ook nog tijd geven om zich hieraan te kunnen aanpassen.

Wat voor rol heeft de provincie NB in dit traject?

Het programma Overgangsgebieden is een vrijwillig programma onder de Omgevingswet. Dat betekent niet dat het een vrijblijvend programma is, maar slechts dat het geen wettelijke verplichting is. Zoals bij alle provinciale programma's onder de Omgevingswet is dit een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Dit programma zal leiden tot het aanpassen van de Omgevingsverordening. Het aanpassen hiervan is de bevoegdheid van PS.

De provincie is één van de gebiedspartijen in de Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak en bevoegd gezag voor een groot aantal opgaven in het landelijk gebied. Gezien de wettelijke taken en opgaven op met name de Vogel- en Habitatrichtlijn

---

¹ Zie: Plan van Aanpak Landelijk Gebied - Bestuurlijke kaders en richting. Versie Februari 2025

(VHR) en de Kader Richtlijn Water (KRW), zet de provincie nu een stap om vanuit haar verantwoordelijkheden meer regie te pakken in het landelijk gebied om tot geborgd natuurherstel te komen en daarvoor in te zetten op een zone rondom overbelaste Natura 2000-gebieden. Daarnaast onderzoeken we nadrukkelijk de mogelijkheid ook Natte Natuurparels beter te beschermen middels de inzet van overgangsgebieden.

Wat betekent dat voor de participatie?

De maatregelen voor de overgangsgebieden worden uiteindelijk vastgelegd in een (vrijwillig) provinciaal omgevingsprogramma onder de Omgevingswet. Dat betekent dat er voor de participatie in de totstandkoming van het programma een **motiveringsplicht**² geldt. In die motivering dient te staan hoe inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere bestuursorganen bij de voorbereiding betrokken zijn, en wat de resultaten hiervan zijn. Ook dient de provincie aan te geven hoe ze invulling heeft gegeven aan het eigen participatiebeleid. Het bevoegd gezag neemt de motivering op in het vaststellingsbesluit.

Dat begint met dit startdocument over de participatie-aanpak en eindigt met een participatieverslag, waarin wordt aangegeven wat het traject heeft opgeleverd, en hoe de input is verwerkt in het programma.

Brabants participatiebeleid

In het provinciaal beleidskader Toekomstbestendig Bestuur wordt in de omschrijving van belanghebbenden aangesloten bij de vierslag die ook in de Omgevingswet terugkomt: inwoners, overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. In de participatie richten we ons als provincie Noord-Brabant op alle vier de groepen belanghebbenden — met extra aandacht juist voor inwoners, omdat we daar als middenbestuur vaak verder vanaf staan.³

Verder is een uitgangspunt in het participatiebeleid dat we participatie in beginsel inzetten voor alle beleidskaders en uitvoeringsagenda's die Provinciale Staten vaststellen. Daarnaast organiseren we participatie voor alle (ruimtelijke) projecten die impact hebben op de fysieke leefwereld van inwoners. In alle gevallen hanteren we daarbij het uitgangspunt 'stevig als het moet en dun als het kan'. Voor de opzet en uitvoering van ons participatiebeleid maken we gebruik van het [Brabants participatiekompas](#). Deze participatie-aanpak (op hoofdlijnen) is dan ook opgesteld aan de hand van het participatiekompas.

---

² Artikel 10.8 van het Omgevingsbesluit. En ook bij eventuele latere wijzigingen van een programma geldt deze motiveringsplicht.

³ Beleidskader Toekomstbestendig bestuur, pagina 36.

De participatieve doelstelling (waarom participatie?)

Aansluitend bij de hierboven genoemde motiveringsplicht, dient participatie bij te dragen aan⁴:

- de **kwaliteit** van de voorgenomen maatregelen/beleid. Zo draagt participatie bijvoorbeeld bij aan een realistisch perspectief op de *uitvoerbaarheid*;
- een **weloverwogen** beleidskeuze. Het bevoegd gezag verkent in een participatietraject welke *belangen* er allemaal spelen, welke maatregelen mogelijk zijn, wat de *voor- en nadelen* ervan zijn.

Specifiek voor de overgangsgebieden gelden ook de volgende participatieve doelstellingen:

- Inzicht krijgen in de belangen, perspectieven en ideeën van direct belanghebbenden in de overgangsgebieden;
- Belanghebbenden de mogelijkheid bieden om zich goed te informeren over inhoud en proces, en hen de gelegenheid bieden hun ideeën, zorgen en perspectief te delen.
- Met de GGA-partners verder bouwen aan betrokkenheid, ook met het oog op de vervolgstappen in de overgangsgebieden na vaststelling van het omgevingsprogramma;
- Beter inzicht ontwikkelen in de optimale verhouding tussen natuurbehoud en herstel enerzijds, en rendabele bedrijfsvoering anderzijds;
- Mogelijkheden verkennen tot maatwerk voor begrenzing op perceelniveau: in de zienswijzeprocedure.

De betrokkenen in het participatietraject (met wie?)

---

1. **Grondeigenaren/gebruikers** in de overgangsgebieden
2. De reeds betrokken **GGA-samenwerkingspartners**
3. **Koepelorganisaties / medeoverheden** en vertegenwoordigers van de verschillende relevante belangen rondom dit vraagstuk: terreinbeherende organisaties, waterschappen, en vertegenwoordigers van de landbouwsector. Daarnaast agenderen we overgangsgebieden in bestuurlijke overleggen zoals het BO-ALG, het BOTL, BONB en het BO NNN/N2000.

Participatieve ruimte (welk participatieniveau?)

Een goede informatievoorziening over inhoud en proces staat aan de basis van het hele participatietraject. Daarbovenop gaat het in het traject om te komen tot een programma overgangsgebieden bij:

- bovengenoemde doelgroep 1 om **raadplegen**; we gaan in gesprek met de grondeigenaren en -gebruikers in de overgangsgebieden over hun belangen, wensen, ideeën en zorgen.

---

⁴ Zie ook <https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/participatie/participatie-instrumenten/participatie-programma/>

- doelgroepen 2 en 3 om een mix tussen **adviseren en coproduceren**. Met de partners in de GGA-gebieden en de medeoverheden, waterschappen, ZLTO etc. gaan we in gesprek over hoe we komen tot een optimale balans tussen natuur en agrarisch ondernemerschap in de overgangsgebieden.

Participatieaanpak (hoe?)

Uitgangspunten

- We gaan voor een gerichte/precieze participatiestrategie.
- We bouwen voort op de participatie die eerder heeft plaatsgevonden rondom de Brabantse Aanpak Landelijk Gebied (daar zijn zes Brabant-brede bijeenkomsten geweest waarin Overgangsgebieden ook telkens onderwerp van gesprek zijn geweest).
- We maken gebruik van de kennis en kunde in het reeds bestaande GGA-netwerk, én van de betrokken koepelorganisaties en waterschappen.
- We gaan ook actief het gesprek aan groepen agrariërs om het (meervoudige) agrarische perspectief te horen.
- Iedereen die in de overgangsgebieden grond heeft of gebruikt, wordt – op het moment dat contouren van helder zijn – goed geïnformeerd over inhoud en proces en in de gelegenheid gesteld om hun perspectief te delen.
- We zijn adaptief, en naar bevind van zaken sturen we bij in het traject. We passen tussentijds onze communicatie en werkvormen aan op basis van de ervaringen. En mochten er bijvoorbeeld maatwerkgesprekken nodig zijn, dan doen we ons best om dat in te passen.
- Er is een mogelijkheid tot zienswijze, zowel in het programma Overgangsgebieden alsook in de wijziging van de omgevingsverordening (waarin naast deze ook meerdere wijzigingen worden meegenomen).

Tot aan de zomerperiode

In de periode tot aan de zomer vinden er diverse gesprekken plaats om vanuit verschillende perspectieven, kennis en suggesties mee te krijgen voor goed afgewogen beleidskeuzes rondom de overgangsgebieden.

Centrale gespreksvragen zullen daarbij zijn:

- hoe komen we met een eenduidig pakket van maatregelen tot een optimale balans tussen natuur en agrarisch ondernemerschap in de overgangsgebieden?
- hoe zorgen we ervoor dat we ondernemers die op een andere, voor hen beter inpasbare manier de doelen geheel of zelfs beter kunnen realiseren, goed maatwerk kunnen bieden?
- wat zijn belangen, wensen, ideeën en zorgen van de direct belanghebbenden in de overgangsgebieden?

De participatie loopt in die fase langs de volgende lijnen:

- er vinden **gesprekken** plaats in **alle 12 GGA-gebieden**. Daarbij zijn op ambtelijk niveau de lokale GGA-partners betrokken die in het reguliere gebiedsoverleg deelnemen (denk hierbij aan gemeenten, agrarische vertegenwoordiging, terreinbeherende organisaties, waterschappen).
- er vinden gesprekken plaats met **koepelorganisaties** en waterschappen. Zo zijn er gesprekken met:
  - o alle Brabantse waterschappen;
  - o de terreinbeherende organisaties en het Groenontwikkelfonds Brabant;
  - o agrarische koepelorganisaties;
  - o het bestuurlijk overleg Aanpak Landelijk Gebied;
  - o het bestuurlijk overleg Natuurnetwerk/ Natura 2000;
- Er vinden ook enkele **klankbordgesprekken met grondeigenaren en grondbezitters** uit de overgangsgebieden plaats. Binnen de sector agrarisch willen we in expertsessies het gesprek aangaan met: boeren betrokken bij de pilot in Vitale Peel; en kele duinboeren; akkerbouwers uit de Brabantse Wal; boeren uit het gebied Sterkselse Aa. Dit om een beter gevoel krijgen voor / inzicht te ontwikkelen in het perspectief van grondgebruikers en grondeigenaren; hen mee te laten denken op de inhoud en het proces. We streven met de gesprekken niet naar volledigheid, maar naar variatie op het type boeren, en enige spreiding geografisch.
- er komt een gesprek met de onafhankelijke **gebiedsmanagers** om de rode draden uit deze participatiefase te bespreken. Dit gesprek vindt dan ook wat verder richting de zomerperiode plaats. Mochten de GGA-gebiedspartners nog aandachtspunten hebben die niet aan de orde zijn gekomen in het eerdere gesprek over overgangsgebieden, dan kunnen zij die nog meegeven aan de eigen gebiedsmanager. Ook kan de gebiedsmanager natuurlijk nog andere signalen en observaties vanuit de gebieden meegeven in dat gesprek.

Na de zomerperiode

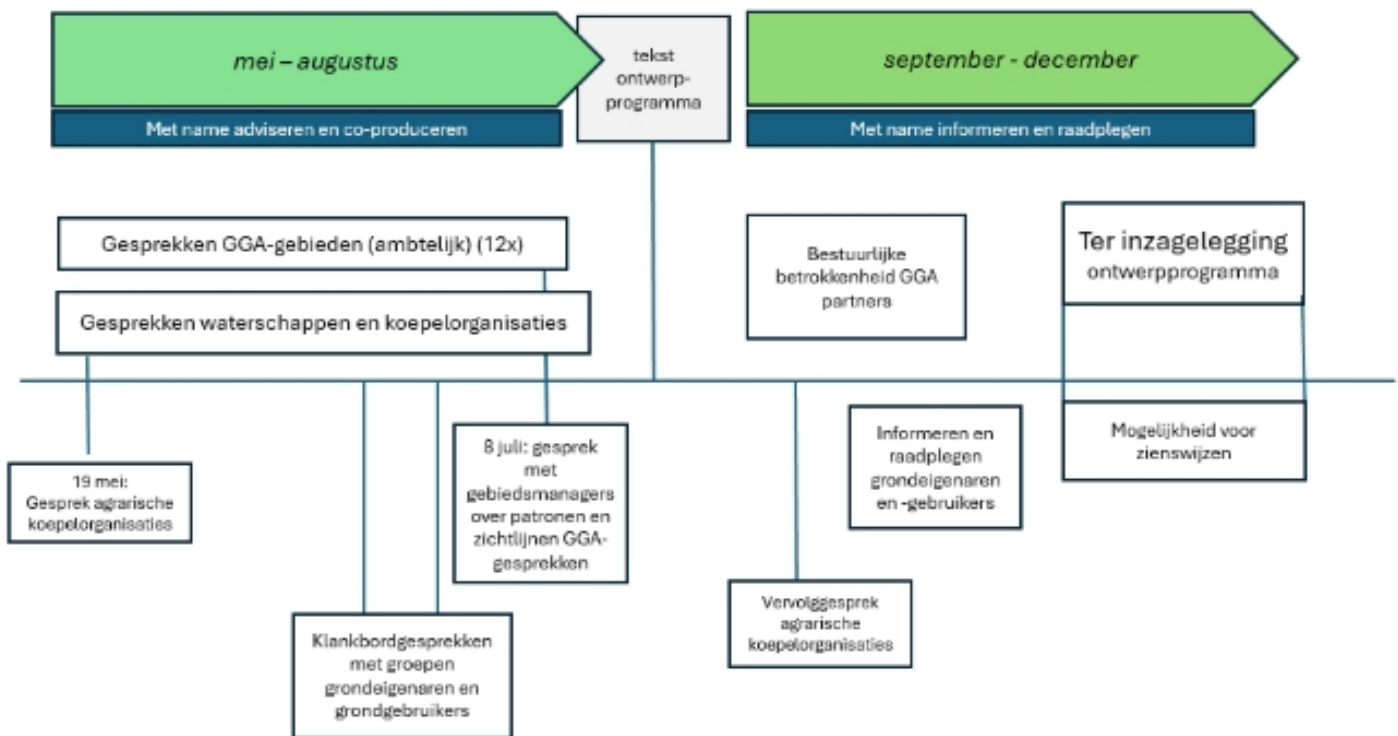
In de zomerperiode wordt geschreven aan de tekst voor het ontwerpprogramma overgangsgebieden.

- Er komt een vervolgesprek met de **agrarische organisaties en groene partners**, om bij hen reacties op te halen op het vervolgonderzoek mbt resultaten
- De **GGA's op bestuurlijk niveau** worden geraadpleegd in de maanden na de zomer. Het voorstel is om dit niet per GGA-gebied te doen, maar hier een beperkt aantal bestuurlijke sessies voor te organiseren.
- Tevens willen we voordat het ontwerp ter inzage wordt gelegd de **grondeigenaren en grondbezitters** in de betreffende overgangsgebieden goed in formeren over de inhoud van het ontwerpprogramma, de vervolgstappen, mogelijkheden tot maatwerk en hen de gelegenheid bieden hun ideeën, zorgen en perspectief te delen. Wat een passende manier hiervoor is, zullen we nader uitwerken. Maar een

combinatie van schriftelijke benadering en toelichting, met wellicht een online presentatie met mogelijkheden tot vragen en de mogelijkheid tot terugkijken, en een goede informatievoorziening online. Voorwaarde hiervoor is dat we de betreffende zonering helder hebben, en we daarmee ook weten wie precies te benaderen.

- Het ontwerpprogramma overgangsgebieden wordt ook **ter inzage worden gelegd** voor reacties (zienswijze procedure).

Fig. 1: globale tijlijn

Communicatie

Om dit participatietraject te ondersteunen is tijdige en heldere communicatie toegespitst op de doelgroepen en de participatieve rol essentieel.

Belangrijkste elementen van de communicatieboodschap zijn:

- waarom dit traject
- uitleg over het traject
- informatie over rol / participatiekader
- proces- en planningsinformatie (incl. terugkoppeling, verantwoording (participatief verslag) en doorkijk vervolg)
- informatie over de formele participatieprocedure vanuit de omgevingswet (zienswijzeprocedure)
- formele informatie beschikbaar via DSO (digitaal stelsel omgevingswet)

De doelgroepen voor communicatie zijn gelijk aan de doelgroepen voor participatie, te weten:

- **Grondeigenaren / gebruikers** in de overgangsgebieden (op perceelsniveau in de zienswijze procedure)
- De reeds betrokken **GGA-samenwerkingspartners – bestuurlijk en ambtelijk**
- **Koepelorganisaties** / vertegenwoordigers van de verschillende relevante belangen rondom dit vraagstuk: terreinbeherende organisaties, waterschappen, gemeenten

Extra communicatiedoelgroepen zijn:

- PS
- Media
- Intern (m.n. programma's Natuur (en GGA), Water en Bodem, Landbouw en Voedsel waaronder ondersteuningsnetwerk, VTH, Stuurgroep ALG)

Middelen:

- Annotatie gebiedsgedeputeerde
- Ambtelijke presentatie
- Verslaglegger
- Kaart met daarop de overgangszones (gebruik van de bestaande zones)
- Contactadres: mailadres ^{5.1.2.e} [redacted] @brabant.nl

Participatieboodschap die bestuurlijk wordt getoetst:

- Voor de GGA's: wil je meedenken tot optimale balans tussen verdienmodel en natuurherstel. En (evt): wat zou een goede manier zijn om hierop af te kunnen wijken (geborgd)
- Voor de grondeigenaren: we hebben gezocht naar een balans. En op deze manier kunt u afwijken. En zijn we iets vergeten?

Bijlage 1: Lijst van overgangsgebieden

Stikstofgevoelige Natura2000-gebieden

Tevens GGA-gebied

1. Brabantse Wal
2. Groote Peel / Vitale Peel
3. Deurnsche Peel & Mariapeel / De Bult
4. Kampina en Oisterwijkse Vennen
5. Kempenland-West
6. Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen
7. Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux / Grenscorridor
8. Strabrechtse Heide & Beuven
9. Langstraat
10. Regte Heide & Riels Laag
11. Ulvenhoutse Bos
12. Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek
13. Krammer-Volkerak
14. Weerter- en Budelerbergen & Ringselven
15. Biesbosch
16. Oeffelter Meent
17. Boschhuizerbergen